

תוכן העניינים

- 3 עילות גירושין _____
- 4 תנאים למתן הגט _____
- 6 תביעות נזיקין _____

דבר המערכת

בגיליון זה אנו מפרסמים ארבעה פסקי דין העוסקים בהתייחסותו של ביה"ד הרבני לפרקטיקה חדשה יחסית ולפיה נשים מסורבות גט תובעות את הבעל הסרבן בתביעות נזיקין. בתי המשפט למשפחה כבר קיבלו מספר תביעות כאלה וחייבו את הבעל בסכומים לא מבוטלים, הן על תקופת הסירוב שעד למתן פסק הדין והן, לעיתים, על כל חודש נוסף שבו תימשך הסרבנות. העניין בפרקטיקה זו גבר לאחרונה בשל פסק דינו של השופט גרינברגר מביהמ"ש למשפחה בירושלים (תמ"ש 006743/02, מיום 21.7.08) אשר קבע לראשונה כי המועד המחייב בפיצוי יכול שיהיה מועד סרבנותו הלא מוצדקת של הגבר להיענות לבקשת אשתו לגט, ולא המועד – שיכול שיהיה מאוחר הרבה יותר, ואותו נקטו עד היום בתי המשפט שעסקו בתביעות נזיקין כאלה – בו חויב הבעל בביה"ד במתן גט.

השופט גרינברגר עומד בפסק דינו על הבעיה ההלכתית שפסיקתו עלולה ליצור, בעיית 'גט מעושה'. הוא מודע לכך שיתכן וביה"ד יסרב לסדר גט במקרה זה משום שייטען כי הבעל לא נותן אותו מרצונו החופשי אלא בשל החיוב הכספי הגדול בו חויב. עם זאת, קובע השופט כי 'התביעה כפי שהוגשה אינה מחייבת ואף אינה מאפשרת לבית המשפט לשקול שיקולים הלכתיים, מאחר ואין הם קשורים לעילות הנזיקין אשר התביעה מתבססת עליהן'. החשש ההלכתי, אליו הוא כאמור מודע, עולה מפס"ד חדש של ביה"ד הגדול אותו הוא מציין ואשר מפאת חשיבותו החלטנו לפרסם חלקים ממנו בגיליון זה (פס"ד מס' 6), זאת למרות שניתן למצוא במלואו במגוון אתרים משפטיים. מלבד פסה"ד הזה פרסמנו עוד שלושה פסקי דין קצרים ובהם ניתן לראות את התייחסותם השלילית של בתי דין נוספים לתביעות גירושין בהן מעורבת גם תביעת נזיקין. דומה שלא נטעה בהערכתנו ולפיה נושא זה כבר הצטרף לשורת החיכוכים הרבים המתקיימים בין בתי הדין ובתי המשפט בנוגע להיבטים שונים של ענייני הגירושין.

בהקשר לעניין אחרון זה ברצוננו להפנות את הקוראים למאמרו של דיין ביה"ד הגדול הרב שלמה דיכובסקי: "דרך השיפוט הראויה בבתי הדין הרבניים", אשר התפרסם לאחרונה בכרך כח של כתב העת 'תחומין'. מאמר זה, שהוא למעשה אגרת הפרידה של הרב דיכובסקי ממערכת בתי הדין, מצביע על שורה של נושאים הקשורים לתפקוד הדיינים. בין היתר, עומד הרב על כך שמאבק הסמכויות קשור לגידול במספר הפסיקות של 'גט מוטעה' (=עיכובי וביטולי גיטין) ושל 'גט מותנה' (=ההסתמכות על המהרש"ם לצורך קביעה כי גם בעל שניתן לכפותו בגט יכול להתנות את נתינתו בתנאים שונים). מגמת העלייה בשני נושאים אלה ניכרת גם בגיליונות 'הדין והדיין' מאז היווסדו.

שנה טובה וקריאה מועילה,
ד"ר עמיחי רדזינר
עורך ראשי

הדין והדיין

פסקי דין רבניים בנושאי משפחה

The Law and Its Decisor

Rabbinical Court Decisions in Family Matters

גיליון מס' 19 תשרי תשס"ט, אוקטובר 2008

מערכת הדין והדיין

יו"ר מערכת: פרופ' רות הלפרין-קדרי, עו"ד סוזן ווייס
עורך ראשי: ד"ר עמיחי רדזינר
עורכת: עו"ד בת-שבע שרמן-שני
חברי המערכת: עו"ד עדי שניט, עו"ד קרן ארקין-חן,
עו"ד עדי רז
מנהלת ומפיקה: עו"ד עטרה קניגסברג
רכזת מערכת והפצה: דפנה קאהן
עיצוב וביצוע גרפי: הסטודיו של מיכל

כתובת המערכת:

המרכז לקידום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן
הפקולטה למשפטים אוניברסיטת בר-אילן, רמת גן 52900
טל. 03-5318895, פקס. 03-7360499
E-mail: rackman.center@mail.biu.ac.il

סימני הבאת פסקי הדין:

פסק דין מלא:

תקציר:

פסק הדין בחלקו:

ראשי תיבות:

בזה"ז - בזמן הזה
בע"כ - בעל כורחו/ה
ג"פ - גט פיטורין
דמו"י - דת משה וישראל
דר"ת - דרבינו תם
זמ"ז - זה מזו
חדר"ג - חרם דרבינו גרשום
טו"ר - טוען/ת רבני/ת
טו"מ - טענות ומענות
כ"ש - כל שכן

לכו"ע - לכולי עלמא
לפי"ז - לפי זה
עו"ס - עובדת סוציאלית
פו"ר - פריה ורביה
פרש"י - פירוש רש"י
צ"ב - צאן ברזל
שאל"כ - שאם לא כן
שכ"ו - שאר כסות ועונה
שלו"ב - שלום בית
חו"ק - חופה וקידושין

אין במובא כאן משום תחליף ליעוץ משפטי

כל הזכויות שמורות
ISSN 1565-4176

הדעת של המכון היתה שבמצב הנוכחי אין טעם בטיפול. המכון לא המליץ על גירושין, אך גם לא על ניסיון לשלום בית.

נפסק:

...טענות האשה (בכתב התביעה), הבעל אינו מפרנס כדבעי את המשפחה, איבד בהשקעות מפוקפקות את ההון המשפחתי, וכיום בוחר שלא לעבוד ומקבל פנסיה... הבעל איים על האשה ונוהג להלך עליה אימים. המצב בין בני הזוג בלתי נסבל, בני הזוג היו בטיפול זוגי ללא הואיל, ואף חיו בנפרד תקופות ארוכות בעבר. בדיונים הרחיבה האשה את טענותיה, והוסיפה, שהבעל נהג לכנותה בכינויי גנאי.

הבעל מכחיש את רוב טענות האשה. לדבריו הבעיה העיקרית היא שאינו מצליח למצוא עבודה מכניסה. ... הוא מקבל עכשיו פנסיה. האשה משתכרת היטב, ורגילה לבזבז כספים רבים, לכן היא מזלזלת בו. ...

הוא סבור שהאשה אינה מבינה את משמעותם של גירושין, ויש סיכוי שיוכלו לשקם את הנישואין, וכמו שכבר אירע בעבר שנפרדו לתקופות ארוכות וחזרו זל"ז. ...

לאחר העיון בכל החומר שבתיק לא מצאנו עילה להתערב ולחייב את הבעל בגירושין. בני הזוג חיים בנפרד לפי בחירת האשה ורצונה, לכן היא אינה יכולה לטעון שהפירוד הוא עילה לגירושין.

הבעל הודה שהשתמש בביטויים לא יפים כלפי האשה, אך הכחיש שאמר לה כינויי גנאי חמורים. יש לזכור שאפילו כשבעל משתמש באלימות יש להתרות בו לפני שמחייבים אותו בגירושין. וכמו שפוסק הרמ"א, אה"ע קנד ס"ג: "איש המכה אשתו עבירה היא בידו כמכה את חברו, ואם רגיל הוא בכך, יש ביד ב"ד ליסרו ולהחרימו ולהלקותו בכל מיני רידוי וכפיה, ולהשביעו שלא יעשה עוד. ואם אינו ציית לדברי הבי"ד, יש אומרים שכופין אותו להוציא, בלבד שמתרים בו תחילה פעם אחת או שתיים, כי אינו מדרך בני ישראל להכות נשותיהם, ומעשה כותים הוא. וכל זה כשהוא מתחיל".

וראה פד"ר חלק ח, עמ' 224-225 למה ב'עוברת על דת' מספיקה התראה פעם אחת, ובאיש שמכה יש להתרות שתי פעמים.

מסקנתו [של מנהל המכון לטיפול זוגי]

א. מחייבים את הבעל במתן ג"פ לאשתו.

ב. יש להעביר את התיק לביה"ד דגיטי לביעת מועד לסידור גט.

ג. ביה"ד ידון בענין הרכוש באם יפתח תיק מתאים לכך.

דיון שני:

דעת הרוב:

בשל סירובו של הבעל-הנתבע לתת גט, למרות החיוב שנקבע, מטיל עליו ביה"ד סנקציות מכוח חוק: צו עיכוב יציאה קבוע; מניעה מלהאריך, לקבל או להחזיק דרכון ורישיון נהיגה; מניעה מלפתוח ולהחזיק חשבון בנק ולמשוך שיקים והפיכתו ללקוח מוגבל בבנק.

דעת המיעוט:

...לאחר עיון נוסף בחומר שבתיק, והיות הבעל טוען שיש לו עדים והוכחות בדבר בגידתה של האשה, לכן אף שהוא הודה בכך שחי עם אשה אחרת [ומוכן לתת גט לאחר הסדרת עניני הרכוש] ואף שחויב בגט ע"י ביה"ד, מ"מ לתת לו אורכה של 60 יום להוכחת טענותיו, ורק לאחר מכן להחליט אם להטיל עליו סנקציות...

תיק מס' 1-21-056165947

דיון ראשון: ביום כ' אדר תשס"ו (20.3.06).

דיון שני: ביום ט"ז אייר תשס"ו (14.5.06).

הופיע: עו"ד אלכס אחרט (לאשה)

פסק דין זה מתאים גם למדור תנאים למתן הגט.

2. דחיית תביעתה של אשה לחייב את בעלה בגט בגין פירוד ממושך ובגין העובדות שאינו מפרנס ושהוא נוהג לאיים עליה; כן העלתה האשה טענה אודות כשרות טקס הנישואין.

בית הדין הרבני האזורי ירושלים:

הרב ישראל יפרח - אב"ד

הרב יוסף הייזלר - דיין

הרב אברהם שיינפלד - דיין

העובדות:

בני הזוג נשואים ולהם שלושה ילדים משותפים. לאחר פירוד של כשנה, הגישה האשה תביעת גירושין ואילו הבעל טוען שניתן לשקם את הנישואין. בני הזוג פנו לטיפול זוגי, אולם חוות

עילות גירושין

1. הטלת סנקציות על בעל שחויב בגט.

בית הדין הרבני האזורי חיפה:

הרב חיים הרצברג - אב"ד

הרב יצחק שמואל גמזו - דיין

הרב מיכאל בלייכר - דיין

דיון ראשון:

הנדון שלפנינו היא תביעתה של האשה לחייב את בעלה במתן ג"פ.

עילת התביעה שמזה כמה שנים עזב הבעל את דירתם המשותפת וחי עם אשה אחרת.

מאידך, טוען הבעל שאומנם עקרונית הוא מסכים לתת ג"פ לאשתו, אך מתנה זאת בהסדרת ענין הרכוש, קרי הדירה. לגופה של עילת התביעה, טוען הבעל, שההיפך הוא הנכון, שהאשה בוגדת בו עם גבר זר, והוא מכחיש מכל וכל שהוא חי עם אשה אחרת, לכן אין מקום לחייבו במתן ג"פ.

ב"כ האשה לדעתנו אין להעתר לבקשתו, מאחר והוא הצהיר כבר בעבר שמוכן לתת ג"פ, וע"כ על ביה"ד להתמקד אך ורק בתביעה שהוגשה לפניו ואין לתביעה שום זיקה וענין לרכוש.

במהלך הדיון הבהיר ביה"ד לבני הזוג, שבאם אכן נכונים טיעוני האשה שהבעל בוגד בה, יש לחייבו במתן ג"פ אף שעדיין לא הוסדרו בנייהם ענייני הרכוש, אך אם טיעוני הבעל הם נכונים, אזי אין מקום לחייבו במתן גט כל זמן שלא יוסדרו ענייני הרכוש.

לאחר מכן נחקר הבעל ע"י ביה"ד, והודה שהוא אכן חי עם אשה אחרת שבתחילה הוא הגדירה כקרובתו, ולאחר מכן כקרובה רחוקה.

כך שהעולה מסיכומי הטיעונים הן שהבעל אכן בוגד באשתו. מאידך לא הובררו דים טיעוני הבעל האם גם האשה חיה עם גבר זר.

לאור האמור מחליט ביה"ד:

למהרשד"ם, כי בעל המחויב בגט יכול להתנות תנאים למתן גט, אינו אמור בכל מקרה.

הילד הוא אישיות עצמאית, לא נושא למשא ומתן ו"אינו עובר לסוחר בין ההורים". ביה"ד הגדול אינו מקבל את הקשר שיצר ביה"ד האזורי בין הילד לגט, וקובע כי משמורתו של הבן תקבע אך ורק על פי אמות מידה מתאימות לעניין ובלי קשר למתן הגט.

ביה"ד הגדול החזיר את התיק לביה"ד האזורי, "בכדי להפעיל נגד המשיב את כל צווי ההגבלה הראויים, בכדי להביאו למתן גט מייד".

הרב דיכובסקי צירף נימוקים להחלטת ביה"ד הגדול:

דברי ביה"ד האזורי הסתמכו על מקורות הלכתיים שלא צוינו על ידו.

המקור הראשון עליו ביסס ביה"ד האזורי את החלטתו הוא דברי המהרשד"ם (אבן-העזר סימן מא שהובאו גם בבאר היטב אה"ע קנד א) המאפשרים במקרים מסוימים להתנות תנאים בתמורה למתן גט.

בעניין מקור זה, קובע הרב דיכובסקי כי אין כוונת המהרשד"ם לאפשר לבעל סרבן גט, להתנות את הסכמתו לגט, ולמנוע הטלת סנקציות עליו, בכל תנאי שיעלה על דעתו. אמנם בראשית דבריו מזכיר המהרשד"ם "תנאי שכמעט נמנע להתקיים" אבל בסוף דבריו הוא מדבר על "תנאי שנקל לקיים". אומר על כך הרב דיכובסקי: "ועל כן צריך לשקול בפלס את משמעות התנאי לגבי האשה. צריך גם להביא בחשבון את הנסיבות, כי לא מה שקל לזו, קל גם לחברתה".

בענין מקור זה, ממשיך הרב דיכובסקי ומציין כי "כל ענין ההתנאה הוא חידוש, ואין לך בו אלא חידושו". לכן הבעל לא יוכל להתנות כל תנאי שלבו חפץ. אין לו ואין לאשה רשות לחוב אחרים והוא אינו יכול להרחיב את התנאים לתחומים שאינם שייכים לגט. גם לדעת המהרשד"ם אין הבעל יכול להעלות תנאים ביחס לילדים: ראשית, הם צד ג' ואין אפשרות להתנות עליהם. שנית, הבעל מחויב בפרנסתם וגם למהרשד"ם ברור שאין בעל יכול להתנות תנאים לביטול חיובו הכספי לאדם אחר.

ועוד, יש חולקים רבים על דברי המהרשד"ם, כפי שמובא במאמרו של הרב דוד בס (תחומין כה 149), המביא מקורות רבים, בין היתר: הרשב"ש (שפג

תנאים למתן הגט

3. דיון ביכולת להפעיל צו מאסר כנגד בעל שחויב בגט אך מתנה את נתינתו בקבלת משמורת על ילד.

בית הדין הרבני האזורי חיפה:

הרב חיים הרצברג - אב"ד

הרב יצחק שמואל גמזו - דיין

הרב מיכאל בלייכר - דיין

בית הדין הרבני הגדול:

הרב שלמה משה עמאר - נשיא, יו"ר

הרב שלמה דיכובסקי - דיין

הרב עזרא בר שלום - דיין

העובדות:

הבעל חויב בגט תשעה חודשים קודם לפסה"ד הראשון, ושלושה חודשים מאוחר יותר הוטלו עליו צווי הגבלה מכוח חוק.

האשה ביקשה כי יוטל על הבעל צו מאסר כדי להביא למימוש פסה"ד לחיוב בגט. הבעל התנה את מתן הגט בהעברת משמורת בנם המשותף אליו.

נפסק: באזורי:

עפ"י הסכמת הצדדים ביה"ד ניהל איתם שיחות בע"פ, והבעל הצהיר מפורשות שבאם החזקת הבן תעבור לרשותו הוא יתן גט מרצון.

כמו"כ במידה וביהמ"ש יורה שמשמורת הבן נתונה לאם, והחלטה זו תעמוד במבחן הבג"ץ הוא יתן גט מרצון.

ולאור הצהרתו, מנוע ביה"ד מלאכוף על הבעל נתינת גט ע"י צו למאסר.

בגדול:

המשיב לא הופיע לדיון, והערעור נשמע בהעדרו.

ערעורה של האשה התקבל.

ביה"ד קבע כי החידוש ההלכתי המיוחס

היא ש"אין במצב כזה טעם להפנות זוג כזה לטיפול זוגי". ואכן, כאשר אשה מביעה עמדת נחרצת להתגרש, ואין לה שום רצון לנסות עוד פעם, ברור שאין טעם להפנותה לטיפול זוגי. יחד עם זאת מנהל המכון לא קבע, שאין סיכוי לאיחוי הקשר בין בני הזוג.

גם טענת האשה שהבעל אינו מפרנס את הבית, אינה יכולה להוות עילה לגירושין. שכן גם אם הבעל אינו משתכר סכומים גבוהים כמו האשה, מכל מקום הוא הכניס את כל הפנסיה שלו לחשבון המשותף יחד עם הכנסות האשה, וממנו שולמו כל הוצאות הבית. משפחות רבות מתפרנסות מהכנסות שני בני הזוג, ואין זו עילה לגירושין. רמת החיים של בני הזוג לא היתה נמוכה.

בסיכומי ב"כ האשה הוא מעלה טענה חדשה, שהואיל ונישואי בני הזוג נערכו בטקס קונסרבטיבי ללא עדים כשרים, לכן הם אינם מגיעים לכלל נישואין כדמו"י.

על כך משיב ב"כ הבעל, שזו טענה חדשה שלא הופיעה בכתב התביעה, לא הזכרה במהלך הדיונים ולא הוגשו אסמכתאות. ואם נכונה טענת האשה, כי אז עליה להגיש תביעה מסוג אחר, לקביעה שהנישואין בטלים ולא לתביעת גירושין שמשמעותה חיוב הבעל לתת לה גט.

ואכן, ידוע שאין מקום להעלאת טענות חדשות במסגרת סיכומים. ובודאי לא טענה כל כך משמעותית כביטול תוקף הנישואין. ולכן לא נדון בה במסגרת פסק דין זה.

לאור האמור פסקנו:

א. דוחים את תביעת האשה לחייב את הבעל בגירושין.

ב. ממליצים לצדדים לערוך הסכם שלוו"ב ולחילופין גירושין, ולעשות ניסיון נוסף אמיתי לשלו"ב עם יעוץ מקצועי, לתקופה מוגדרת של שנה.

ג. אין צו להוצאות וכל צד ישא בהוצאותיו.

תיק מס' 1-21-302113360
ניתן ביום א' אדר א' תשס"ח (7.2.08)
הופיעו: עו"ד יעקב קצין (לאשה)
עו"ד יונתן כהן (לבעל)

למדור עילות גירושין ראו גם פס"ד

7, 4

א), התשב"ץ (שו"ת התשב"ץ ח"ד חוט המשולש סימן 1) והרשב"א (שו"ת ח"ד תנו), החולקים על המהרשד"ם.

ישנם דיינים המבססים את קביעתם לפיה בעל המחויב בגט יכול להתנות את נתינתו בהעברת הדיון לביה"ד הר" בני על דברי שו"ת שיבת ציון (סימן צו). מדבריו עולה לכאורה כי יבם (או סרבן גט) יכול להתנות הסכמתו בהליכה לדין תורה, ובהעברת דיוני הרכוש והמזונות מביה"ד לביהמ"ש.

הרב דיכובסקי טוען כי יש לסייג את הדברים העולים ממקור זה. כפי שקבע כבר לפני שנים רבות בעניין "עוברת על דת". בעל שאינו שומר מצוות לא יכול להפוך לצדיק לעת מצוא, ולעשות את אשתו הנוהגת לפי הנורמות החברתיות ששניהם מורגלים בהם, לעוברת על דת. מאותו טעם ומאותה סיבה, לא יוכל בעל לדרוש מאשתו להתדיין דווקא בדין תורה, כאשר הוא עצמו אנו מקפיד על כך ביחסיו עם אחרים ובכל עת שכדאי לו הוא פונה לערכאות, ובמיוחד כשלא אמר דבר בעת הדיון בביהמ"ש, ונזכר בכך רק כאשר עלה ענין הגט על הפרק. "יש כאן גם מצב של חילול ה' - חלק גדול מן הטוענים לדין תורה, אינם מבקשים דין תורה, אלא את תועלתם הרכושית. הם משתמשים בתורה כק" רדום לחפור בו, מתוך אינטרס ברור. לא מדובר כאן באימוץ דין תורה, אלא מדובר בשימוש ציני בתורה בכדי לאלץ את אשתו לקבל גט לפי האינטרסים שלו, גם כאשר הוא מחוייב בגט".

יש להוסיף כי לעיתים יש בהעברת התיקים מביהמ"ש לביה"ד משום "חב לאחריני" (=פגיעה בצד ג', במקרה זה: הילדים), וכי יש בהזדמנות לדון בשאלה מדוע בתי דין מסוימים מקפידים יותר מדי על ממונו של האב, ופחות מקפידים על חובת האב לזון את ילדיו או את אשתו.

"סוף דבר, אין לעשות שימוש בדברי המהרשד"ם בנושא הילד. גם בנושאים אחרים ראוי מאוד לצמצם את השימוש, אך ורק לדברים שנקל לקיימם ושאינם פוגעים בזכויות צד ג'. אין מקום לתת יד לסרבנים למיניהם, בעשיית התורה קרדום לחפור בו את סרבנותם. התורה אינה מפלט לפושעים המנצלים את ההלכה לתועלתם ולצרכם."

✂ אזורי (דיון שני):

מטילים על הבעל צו הגבלה של מאסר

בכפיה לתקופה של שנה מיום מאסרו. נקבע כי בחלוף התקופה ידון ביה"ד לגבי המשך תקופת המאסר. כמו כן, נקבע דיון בחלוף שלושה חודשים לצו רך מעקב. במידה שהבעל יבקש לסדר גט פיטורין לאלתר יוקדם המועד.

תיק מס' 1-68-029612306;

053983847-53-4.

אזורי: ניתן ביום כ"ה שבט תשס"ז (13.02.07);

גדול: ניתן ביום ב' אב תשס"ז (17.7.07);

אזורי (שני): ניתן ביום ג' חשוון תשס"ח

(15.10.07).

הופיעו: עו"ד זיו גרובר (לאשה)

עו"ד שושנה ברוידא (לגבר)

4. ביה"ד האזורי מסרב לכפות בעל למתן גט, בניגוד להחלטת ביה"ד הגדול, משום שהבעל מוכן לתת גט אם ילדיו יקבלו חינוך דתי.

בית הדין הרבני האזורי ירושלים:

הרב **יעקב אליעזרוב** - אב"ד

הרב **ח.י. רבינוביץ** - דיין

הרב **ציון אלגרבלי** - דיין

העובדות:

האשה הגישה תביעת גירושין בגין אלימות קשה של הבעל נגדה, עליה גם נשפט הבעל בארה"ב. למרות שהבעל יודע שלא ניתן לשקם את חיי הנישואין, הוא מבקש לעכב את הגט, מכיוון שהוא רוצה שהילדים יתחנכו בישראל, על פי השקפת עולמו. לאחר פסיקתו הראשונה של ביה"ד הגדול הוגש ערעור וביה"ד הגדול העלה את רמת החיוב לגירושין.

נפסק:

החלטה ראשונה:

הוגשה תביעה לגירושין נגד הבעל, לאשה טענות קשות על אלימות ואף נשפט על כך בארה"ב והוגשה תביעה פלילית נגדו. לפי דעת ביה"ד גם הבעל מבין שלא ניתן לשקם את חיי הנישואין אך הוא מעכב את הגט עקב כך שהוא רוצה שילדים יתחנכו בישראל. לדבריו אשתו הנמצאת בארה"ב היא רפורמית ולא ניתן לחיות עמה, יש הבדלי מנטליות ופערים גדולים בהשקפת עולם ולא ניתן לגשר ביניהם. יש לציין כי הוצגו בפני ביה"ד אימלים שהבעל שלח לאשתו שהיא נאצית וקילל בקללות של מוות וכדומה אשר מראים בעליל שגם הבעל

שונא את האשה. כמו כן יש לציין כי נושא המזונות ומשמורת הילדים נידונים כיום בערכאות אחרות, וכבר ניתנו פסקי דין ואין לביה"ד כל יכולת לשנות פסקי דין אחרים. ביה"ד סבור שאין הגיון וצדק לעכב גט תקופה ממושכת ולכן ביה"ד פוסק כי על הצדדים להתגרש ועל הבעל לתת את הגט. ביה"ד קובע שאין מקום לעגן את האשה לאורך זמן כאשר גם הבעל יודע שאין אפשרות להשלים ביניהם וא"א לתפוס את הגט כבן ערובה להשיג את השגיו שלא ניתן לשנותם.

החלטה שנייה:

לאחר שבית הדין הגדול כבר קבע ופסק חיוב גט על הבעל, וגם היה בדעה שיש לכופו לגט, אין מקום כיום לחקירה נוספת על הגירושין ובודאי שאין מקום להוציא צו עיכוב יציאה נגד האשה שנראה שזו התעללות גרידא כהמשך למעשיו כפי שקבע בית הדין הגדול. לאור האמור דוחים את הבקשה, יש לציין כי בית הדין כבר קבע בעבר שדי לאשה להיות מיוצגת ע"י ב"כ ואין צורך בהופעה אישית.

החלטה שלישית:

ביה"ד כבר פסק בעבר חיוב גט על הבעל. יש כיום בקשה מצד ב"כ האשה לקבוע סנקציות נגד הבעל, ביה"ד מציין כי הבעל מוכן לתת גט אשר ימסר ליד האשה לאחר שיובטח חינוך ילדיו במוסדות דתיים ושיקבלו חינוך דתי מינימלי, דבר שנראה לביה"ד כבקשה סבירה, מה גם שלא נראה ברור שהאשה תסרב לתת חינוך דתי לילדיו, ואין סיבה לכפותו לגט.

יש לציין כי הבעל הציע שיפקיד גט בביה"ד אשר ישמר בביה"ד כבטחון שהאשה לא תישאר עגונה, וביה"ד יבטל את עיכוב היציאה ובאם הבעל לא יחזור תוך חודש ימים מיום יציאתו הגט ישלח לאשה. אך אם הבעל יחזור יעוכב הגט עד להחלטת ביה"ד.

ביה"ד ממליץ לאשה להגיע לפשרה מוסכמת בנושא החינוך ולסיים את הסבל הממושך של שני הצדדים אשר יתגרשו בהקדם.

ביה"ד יבטל את צו עיכוב היציאה בכפוף לכך שהבעל ימציא ערב אשר יערוב לשובו ארצה לאחר חודש מיום צאתו כמו כן יפקיד גט בהתאם לתנאים שהוצגו לעיל.

פסק דין זה מתאים גם למדור עילות גירושין

5. כתובה בסך חצי מיליון שקל היא מופרזת; האשה אינה יכולה להתנות את קבלת הגט בתשלום הכתובה; יש קשר בין חלוקת הרכוש לסכום הכתובה שהאשה תקבל.

בית הדין הרבני הגדול:

הרב שלמה משה עמאר - נשיא, יו"ר

הרב שלמה דיכובסקי - דיין

הרב עזרא בר שלום - דיין

העובדות:

הצדדים גרו יחדיו כשלוש שנים, שבמהלכן נולד להם ילד משותף. מזה כתשע שנים שהם חיים בנפרד, לאחר שהבעל נתן עינו באחרת. בעבר רצתה האשה בשל"ב, אך בית הדין ביקש ממנה להסכים לגירושין. האשה הסכימה לגירושין, אך התנתה זאת בקבלת סכום הכתובה העולה כדי 500,000 ש"ח.

נפסק:

החלטה ראשונה:

בתיק זה אנו נתקלים פעם נוספת בנושא הכתובה המוגזמת. בני הזוג גרו יחד כ-3 שנים בלבד, שבמהלכן נולד להם ילד אחד. מזה כ-9 שנים שהם בנפרד, לאחר שהבעל נתן עינו באחרת. בעבר רצתה האשה בשלום בית, ובפס"ד שניתן על ידינו ביום ט"ז בתמוז תשס"ג, בקשנו ממנה לחדול מחלומותיה, ולהסכים לגירושין. דא עקא, שחלומה של המשיבה כרוך בכתובה בסך 500,000 ש"ח - כתנאי להסכמתה לגט - סכום שהבעל אינו יכול לשלם.

ביה"ד האזורי בפס"ד מיום ז' בניסן תשס"ז, חייב את המערער בגט, ובד בבד חייבו במלוא סכום הכתובה.

בפסק הדין נאמר:

"א. לאור העובדה שהבעל חי עם אשה אחרת כבר מזה תקופה ארוכה, אי לכך

הבעל חייב לגרש את אשתו ...

ב. הבעל חייב לשלם לאשתו את מלוא סכום הכתובה.

ג. לפתוח תיק לסידור גט תוך תשלום הכתובה".

על כך ערעור הבעל.

מעבר לבעיה של כתובה מוגזמת, שהעלה ב"כ הבעל, יש כאן בעיה נוספת. ביה"ד האזורי משתמש בחיוב הגט, ככלי לגבית ממון. הבעל שש להתגרש, והאשה כיום התעשתה וגם היא רוצה בגירושין. הבעל שחוייב בגט לפי פסיקת ביה"ד האזורי, אינו יכול לבצע את חיובו, אא"כ ישלם בד בבד את מלוא סכום הכתובה.

במילים פשוטות: חיוב הגט הוא מנוף לתשלום הכתובה.

הדבר אינו מקובל עלינו. בעל החייב לגרש את אשתו, חייב לתת גט. אבל אין למנוע ממנו את מתן הגט - ששניהם רוצים בו - עד אשר ישלם את חוב הכתובה, ובוודאי לא ניתן לנקוט נגדו בשום סנקציה או צעדי אכיפה.

צעדי אכיפה מופעלים על ידינו נגד סרבני גט, ולא נגד סרבני ממון או כתובה, גם אם מדובר בחיוב ממון מוצדק. לעולם לא נטיל סנקציה בעד בעל המייחל לגרש את אשתו - וגם היא רוצה בכך - רק משום שהסכמתה לגט מותנית בתשלום הכתובה. גט לחוד, ותשלום כתובה לחוד!

ביה"ד היה צריך להפריד בין הדברים. ראשית, לקבוע שיש לסדר גט - ללא כל תנאי ממוני. שנית, לאחר סידור הגט - רק אז - יכול ביה"ד לחייב בכתובה. גם לפי ההלכה, לא ניתן לחייב כתובה כתנאי לגט - כפי שנקבע בביה"ד האזורי. חיוב הכתובה הוא רק לאחר הגירושין, ולא בד בבד או קודם לכן. ביה"ד האזורי שגה בתפיסה זו - לא בפעם הראשונה.

לגופם של דברים. סכום הכתובה בהחלט גבוה מדי, וכבר הערנו על כך בפסק הדין לפני כ-5 שנים. ובפרט, שהמשיבה מבקשת ליהנות משני העולמות, גם מחלוקת רכוש לפי תפיסת ביה"מ, וגם מכתובה בביה"ד. אנו נקבע את הסכום הראוי לכתובה, רק לאחר הגירושין, בכדי שלא לעכב את הגט, ושלא לערב מין בשאינו מינו.

לסיכום:

א. חיוב הגט על המערער עומד בעינו. ב. חיוב הגט וביצועו אינם תלויים בכתובה. הגט יבוצע ללא כל תלות בתשלום ממון.

ג. לאחר סידור הגט, יקבע בית דינו את סכום הכתובה, לפי שיקול דעת רחב. ד. בכפוף לאמור לעיל, הערעור מתקבל.

החלטה שניה:

...במהלך הדיונים גילינו דעתנו שמדובר בכתובה מוגזמת, ובפרט לאור העובדה שחלוקת הרכוש נעשתה בבית המשפט לפי הכללים המשפטיים המקובלים בחוק האזרחי. דעתנו הייתה שאין להלקות את המערער בשתיים: גם תשלום כתובה וגם חלוקת רכוש, כאשר התוצאה הסופית תהיה כי ישאר נקי מנכסיו. על דעת כן לא התחייב הבעל בכתובה בסכום הנ"ל.

הצדדים התגרשו, ולאחר ששקלנו את הדברים הגענו למסקנה שהכתובה אינה תקפה בסכום האמור לעיל. הבעל ישלם למשיבה סך 36,000 ש"ח בעבור כתובתה.

הצדדים הסמיכונו לפסוק לפי שיקול דעת רחב.

תיק מס' 1-21-022868244

ניתן ביום ה' אדר א' תשס"ח (11.2.08);

החלטה שניה: ביום י"ח אדר ב' תשס"ח

(25.3.08).

הופיעו: עו"ד יוסי ויצמן (לאשה)

עו"ד אורי צפת (לבעל)

למדור תנאים למתן הגט ראו גם פס"ד

9.8.7.6.1

תביעות נזיקין

6. הנחיה עקרונית של בית הדין הגדול שלא לסדר גט במקרה בו הוגשה תביעת נזיקין כנגד בעל סרבן

בית הדין הרבני הגדול:

הרב חגי איזירר - דיין

הרב מנחם חשאי - דיין

הרב ציון אלגרבלי - דיין

העובדות:

הבעל חויב בגט בביה"ד. יום למחרת החיוב, הגישה האשה תביעת נזיקין לביהמ"ש לענייני משפחה, בגין הנזק שנגרם לה בשל התקופה הממושכת בה סירב בעלה לגרשה. ביהמ"ש חייב את הבעל בסך 400 אלף ש"ח בגין התקופה שעד יום התביעה, וכן 4,000 ש"ח נוספים לכל חודש עד שיינתן הגט. ביה"ד האזורי קבע בעקבות פסיקה זו שלא ניתן לסדר גט, מחשש גט מעושה. עם זאת, בסופו של דבר ויתרה האשה על הפיצוי המגיע לה והגט סודר. בכל זאת, סבר ביה"ד הגדול שיש חשיבות בכתיבת פסק דין בערעור האשה בשל העניין העקרוני שמעוררות תביעות הנזיקין מסוג זה.

נפסק:

הרב אלגרבלי:

...לאחר העיון נראה, שצדק בית הדין האזורי בפסק-הדין שלא לסדר הגט לאור החשש לגט מעושה. זאת, בשים לב שפסק הדין שניתן בבית המשפט הינו על בסיס כתב תביעה בהקשר לסירובו של הבעל למתן גט. ...

להלן נציין נקודות הלכתיות שעסקו בהם הפוסקים ונביא ציטוטים ממספר מקורות הלכתיים העוסקים בהלכות אלו.

א. סמכותו הבלעדית של בית הדין לטפל באכיפת גט:

...מדברי הרמב"ם (הלכות גירושין פרק ב הלכה כ) יוצא שכל התערבות חיצונית שלא ברשות בית הדין לאכיפת גט אפילו כדין, פוסלת הגט, אלא אם כן בית הדין מאפשר זאת.

ב. אונס ממון כדי שיגרש אם נחשב אונס:

...וכן נאמר בשו"ת בצלאל אשכנזי סימן טו: "ולאו דוקא כשאנסוהו בגופו בהכאות ובחבטות אלא אפילו אונס ממון הוא אונס וכמו שכתבו המפרשים ז"ל ... והא ודאי גט מעושה הוא וכדכתיבנא".

ג. אונס ממון על ידי מתן ערבות או התחייבות אישית כספית כערובה למתן גט:

בשולחן ערוך אבן העזר סימן קלד, ד: "אם נשבע הבעל ליתן גט, צריך שיתירו לו קודם, שלא יהא דומה לאונס; אך ערבות יתן, אם ירצה, שאין זה דומה לאונס. הגה: והוא הדין אם קבל קנין לגרש (פסקי מהרא"י סימן קע"ג). אבל

אם קבל עליו קנסות אם לא יגרש, לא מקרי אונס, מאחר דתלה גיטו בדבר אחר, ויוכל ליתן הקנסות ולא לגרש (ב"י בשם תשובה וכן הוא במהרי"ק שם בפסקים). ויש מחמירין אפילו בכהאי גוונא (שם בתשובת הרשב"א), וטוב לחוש לכתחלה ולפטרו מן הקנס. אבל אם כבר גירש מפני זה, ואפילו גירש מכח שבועה שעשה מעצמו לגרש, הגט כשר, הואיל ומתחלה לא אנסוהו על כך (תשובת הריטב"א) ...

ח. אונס ממון כגון שגזלה אשתו ממון ממון ואינה רוצה להחזיר עד שיגרשנה: עיין שו"ת תשב"ץ חלק א סימן א ד"ה אונסא דאחריני... נראה לי מסיום דבריו שאין צורך במודעה בתליוהו ויהיב שמצדד בנידונו שאשתו גזלה ממון לפסול הגט מאחר וגט נחשב כמתנה ואונס או גילוי דעת מבטל הגט.

כמו כן לאחר עיון בתשב"ץ הנ"ל נראה לי, ששונה נידון זה מהאמור בסעיף העוסק בשאנסו אותו ממון שלא כדן, וכדי להנצל מהאונס גרש אשתו. דהמדובר שם בבאו עליו בעקיפין לחייב אותו שלא כדן, כאשר המכוון שיגרש את אשתו בסופו של דבר משא"כ בנידון זה שגזלה אשתו, מדובר בגזלה שלא

היה יכול להוכיחה ולהעמיד את אשתו לדן, ואשתו לא באה אליו בעקיפין ע"מ שיגרש אותה. ולכן מסתפק התשב"ץ שאולי בכה"ג שמקבל גזלה אבודה יש לו גמירות דעת לגרש. אחרת לא מובנים דבריו איך מסתפק בנידון זה בזמן שבהמשך כותב שאונס ממון נחשב אונס.

מהאמור לעיל יוצא גם כשהאונס הוא עקיף, ישנה מחלוקת אם נחשב אונס והרבה פוסקים סוברים דנחשב אונס.

ק"ו בנידו"ד, דנכתב בפירוש בכתב תביעת נזיקין שהעילה לתביעה היא סרבנותו של הבעל לתת גט וכו', דוודאי הו"ל גט מעושה במישרין ולא בעקיפין ורק המעטפת החיצונית היא עקיפה בהתייחס לסרבנות הבעל לגט.

ובר מן דין אפילו נאמר בהתייחס ל-400,000 ש"ח, דהאונס חלף לו, והוא חד פעמי, ולא מפסיד יותר בנתינת הגט, מ"מ מכיון שהאונס מביא שלא מרצונו לתת גט, הו"ל אונס. ומה שלא מגרש היום תולה יתנו בביטול פסק-הדין בית המשפט לענייני משפחה, אחרת היה בא להתגרש בעל כרחו שלא בטובתו על רקע חרבן עולמו בהטלת דמי נזיקין גבוהים. ומה גם כנגזרת מפסק-הדין

בית המשפט לענייני משפחה הנ"ל עלולה להיות ידו של בית משפט להיות נטויה בהטלת עונש כספי נוסף עליו כל עוד האשה לא מקבלת גט, באופן שהעישוי עלול להיות מתמשך ואין לך עשוי גדול מזה, ודומה למי שקיבל מכה כדי לתת גט, ונתן גט. אפילו שהמכות כבר קיבל, נחשב גט מעושה מחשש שיקבל מכות נוספות, או שגם מצד המכות הראשונות נחשב לגט מעושה מאחר והובילו אותו לגט על רקע מצב בלתי נסבל ואיבוד עשתונות. ...

וכן עיין מהרי"ק סימן סג... ובנידו"ד שהמדובר בפסיקתא המתייחסת לעבר ולעתיד, יש להחשיב כאילו האונס הראשון קיים. ולכל הדעות נחשב אונס וצפוי להטלת קנס כספי עליו. ומה גם שהמהרי"ק המפורסם כפוסק בעל שיעור קומה אשר כגובה ארזים גובהו לא רצה להתיר כאשר יש חשש לאונס נוסף, ומה גם שנראה כמ"ש שגם הקנס הראשון בדמי נזיקין נחשב עישוי כאמור.

ועתה נפנה לצד החוקי.

נושא זה של מתן הגט ודרכי הטיפול בסרבנות גט, קרי: הוצאת צווי הגבלה עד כדי מאסר, הם בסמכותו הייחודית של בית הדין, ונקבעו בחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), התשי"ג-1953 ובחוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גרושין) התשנ"ה-1995. העיתוי המתאים ליישום דרכי האכיפה על פי דין תורה, קשורים למתן פסק דין לגירושין, והמינון של היקף הסנקציות תלוי בדרגת החומרה של פסק הדין לגירושין. דרכי האכיפה הנ"ל ועיתויים הינם בסמכותו הבלעדית של בית הדין, המפעיל לענין זה אך ורק את דין התורה. החוקים שצויינו נותנים את המסגרת החוקית ואת האמצעים האופרטיביים ליישומם של דין התורה. כל תביעה מחוץ לתביעה הנתונה לסמכות בית הדין - כתביעת נזיקין בבית המשפט האזרחי - בגין אי מתן גט, אשר התוצאה המעשית שלה היא בבחינת זרז למתן גט, מהווה התערבות בדין התורה בענין של גירושין, ומסכלת את אפשרות ביצועו של הגט.

דעתנו היא, שתביעת נזיקין בגין סרבנות גט נמצאת בסמכותו הייחודית של בית הדין הרבני, בהיות תביעה זו "ענין של גירושין" במשמעות חוק שיפוט בתי דין רבניים (וראו והשוו: ע"א 401/66 ברוריה מרום נ' בן ציון מרום כא (1)

673). תביעה שכזו ניתן להגישה לבית הדין הרבני, ובית הדין יפסוק בה לפי דין תורה. לא ניתן להפעיל בקשר לכך את הדין האזרחי החל ככלל, במדינת ישראל, לגבי עניני ממון, מאחר וסעד הפיצוי בתביעת הנזיקין בגין סרבנות גט משולב ומעורה מניה וביה בשאלת כשרות הגט, עד כדי חוסר יכולת מוחלט להפרידם.

אין אנו מקבלים את טענת האשה כי תביעת הנזיקין נועדה לפצות את האשה על הסבל והרדיפה שסבלה ממנו במהלך חיי הנשואין, ועל הפסדים שלה לקבל הנחה בארנונה וגני ילדים כל זמן שהגט מעוכב וכדו'. ברור הוא כי מטרת התביעה, ולו בעקיפין, "לשכנע" את הבעל ליתן את בניגוד לדרכי האכיפה המנויים בחוק ובניגוד לדין תורה. זוהי דרך שאינה ראויה. בפן הפרוצדורלי – לא ניתן ליצור הליכים נוספים בדרך לפירוק תא המשפחתי שלא בדרך בירור העילות לגרושין בבית הדין המוסמך. בפן המהותי – יש בפסיקת דמי נזיקין עקב סרבנות גט משום מתן פסק דין עקיף לגרושין בערכאה שאינה מוסמכת לכך – קרי בית המשפט לעניני משפחה. אין זה משנה באיזו מעטפת מוגשת התביעה – תהא זו איצטלא של תביעת נזיקין או אחרת – כאשר הכוונה המסתתרת בה היא אכיפת הבעל לתת גט שלא על פי דין תורה, אין בית הדין הרבני יכול לסדר את הגט.

אמנם אין אנו מוסמכים לבטל את פסיקת בית המשפט האזרחי, ונושא זה כלל אינו עומד בפנינו. פורמלית הדרך לביטול פסיקת בית המשפט היא בהגשת ערעור לבית המשפט המחוזי, ואחר כך, אם יהיה צורך – בהגשת בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון. אך איננו יכולים לדעת מה יהיו תוצאות ערעור, אם יוגש על פסק הדין הנזיקי. ייתכן, שבניגוד לדעתנו, ייקבע בפסק דין של בית המשפט העליון, כי המשפט הישראלי יכול לסבול תביעת נזיקין בגין סרבנות גט בבית המשפט האזרחי, בכפיפה אחת עם תביעת גירושין בבית הדין הרבני. ואולם, התוצאה המעשית תהא, שהאשה תיאלץ לבחור בכל מקרה קונקרטי איזה מבין שני ההליכים היא מעדיפה לנקוט. רבים הם הסכסוכים שבהם עומדות לרשות התובע דרכים חילופיות לתביעת סעד. לפעמים, דרכים אלו עשויות, או עלולות, לסתור זו את זו ולהוביל לתוצאות שונות בתכלית,

והתובע מחליט איזו מן הדרכים משרתת באופן מיטבי את האינטרס שלו. כך גם כאן: אשה המעדיפה לקבל לרשותה דמי נזיקין שפסק או שיפסוק בית המשפט האזרחי, לא תוכל להלין על כי נחסמה מפניה הדרך לסידור הגט. חסימת הגט כשלעצמה, כתוצאה מתביעת נזיקין, עשויה להוביל למסקנה שהגט אינו חשוב די הצורך לאשה – היא מעדיפה את התוצאה הכספית של תביעת הנזיקין – ויווצר בכך, לכאורה, מעגל שוטה.

על פי סעיף קנ"ד לתקנות הדיון בבתי הדין הרבניים בישראל – התשנ"ג, אין בית הדין מסדר גט בין הצדדים אף בהסכמתם, בלא שבית הדין מברר את העובדות הקשורות במתן הגט ונותן פסק דין. תכליתה של תקנה זו בין היתר, לעמוד על הנסיבות הקשורות בענין, ובפרט אם הבעל נותן את הגט מרצונו הטוב, בגרדי דין תורה. לענין זה אין בית הדין בודק רק את אמירתו של הבעל בעת הבעת רצונו לתת גט בפני בית הדין. באמירה כזו אין די. אם לפי הנסיבות נראה לבית הדין כי הגט ניתן מתוך אילוץ – כאשר על פי גרדי ההלכה פוגם הדבר בכשרות הגט – אסור לבית הדין לסדר את הגט. לא ניתן על פי גט שכזה להתיר לצדדים להינשא לבני זוג אחרים. חלק מסידור הגט הינו הנפקת "מעשה בית דין" שבו פוסק בית הדין בקשר להתרת הצדדים להינשא עם אחרים, לרבות מגבלות על כך לפי דין תורה. לא ניתן להתיר לאשה להינשא לעלמא מכח גט שניתן תוך עישוי הבעל.

תביעה נזיקית בבית המשפט בגין סרבנות גט, מביאה איפוא לאשה נזק, יותר מאשר תועלת. התביעה מביאה למצב שבו נחסמת הדרך בפני בית הדין לדון בתביעת הגירושין, ואם בינתיים כבר ניתן פסק דין לגירושין, בית הדין חסר אוניס באשר ליישום פסק דין לסידור הגט. אין ביכולת בית הדין לאפשר מתן גט לאשה, מאחר ויש עישוי על הגט שלא כדין. גם אם הבעל יעמוד ויצווח לפנינו ככרוכיא כי הוא מעונין לתת את הגט, אסור לבית הדין לסדר את הגט, בהיותו מעושה. על אחת כמה וכמה כך, כאשר הבעל אינו מעונין ליתן את הגט עקב פסק הדין הנזיקי. לפיכך, אין לומר כי בית הדין מאלץ את האשה לוותר על דמי הנזיקין שנפסקו לה, גם אם נניח כי בית המשפט היה מוסמך

לפוסקם. בית הדין פוסק כי לא ניתן לסדר גט על פי דין תורה בנסיבות אלו. תחליט האשה איזה סעד משפטי רצוי לה. תחליט האשה מה היא העדפתה. בידה בלבד, בהקשר זה, זכות הבחירה. פוסקי ישראל בכל הדורות עסקו במגוון רחב של תביעות נזיקין. אין מניעה להגיש לבית הדין תביעת נזיקין בין בני זוג בגין בושת וכדומה עקב הזנחת צד אחד את השני לחרפה ולאנחות וזאת גם כשהיא כרוכה בתביעת גירושין. אולם צריך שיהיה ברור כי תביעת הנזיקין לא נועדה כדי ללחוץ על הבעל ליתן גט בניגוד לדין תורה. רק כמראה מקום, ולא דווקא בהקשר לסרבנות גט, אציין את שו"ת רב פעלים חלק ב-א"ע סימן ג בנדון קדש אשה בפומבי ואחר קדושין מאס בה בלי טענה וסיבה ורוצה לגרשה אם חייב בבושת שלה, וכן עיין ספר שמחה לאיש לגאון המפורסם ראשון לציון יש"א ברכה בס"כ. כאמור, תביעת נזיקין הקשורה לסרבנות גט הינה חלק אינטגרלי של ענין הגירושין. רק בית הדין יכול לקבוע אם ועד כמה עשויה התביעה להשפיע על כשרות הגט.

דומני כי ייטיבו לעשות עורכי הדין העוסקים בדיני משפחה, אם ישקלו היטב בטרם ימליצו לאשה להגיש תביעת נזיקין לבית המשפט האזרחי בגין סרבנות גט. המלצה כאמור עלולה לעלות כדי רשלנות מקצועית, וספק בעיני אם אפילו החתמת הלקוחה מראש על ויתור מפני תביעת רשלנות שכזו, תועיל. יש להניח שהלקוחה אינה מודעת ואינה יכולה להיות מודעת מראש להשלכות החמורות של העיכוב במתן הגט, שעשוי להתקיים אף לאחר שהבעל יצהיר על הסכמתו לתת את הגט – הסכמה שתבוא עקב תביעת נזיקין. ...

הרב חשאי:

...עלינו לברר מה הדין במי שחייבו אותו בית הדין לגרש ואמר אני מוכן לגרש אבל בתנאי שהאשה תוותר על מה שפסקו לה בבית המשפט. ... ובשו"ת אגרות משה אה"ע סימן קי"א כתב: "כאשר מסרבת לדון בתביעת הממון של היבם כדין תורה, הוי העיכוב מצידה". וכתב בשו"ת מהרש"ם חאה"ע סימן מ"א: "... ואמרתי אני בלבי שאין ספק שאפילו אותם שאמרו חכמים במשנה בפ' המדיר ואלו כופין מוכה שחין ... דלא אמרו שכופין אותו לגרש, אלא אם

אינו רוצה לגרש כלל. אבל אם ירצה לגרש, אלא שרוצה להטיל איזה תנאי בגט, בזה ודאי לא אמרו שכופין לגרש בלא תנאי"...

והנה לפי דברי המהרי"ק ושאר הפוסקים הנ"ל, כאשר תביעתו צודקת כלפי האשה כאשר היא מסרבת לקיים את תביעתו, היא מעגנת את עצמה, ואין להחשיבה כעגונה לכפות על הבעל ליתן לה גט. ולדעת המהרשד"ם אם בנקל יכולה לקיים את תביעתו של הבעל, גם בזה לא נחשבת כמעגנת אלא כמעגנת עצמה, שבנקל יכולה לקיים את התנאי ולפתור את בעיית עגינותה. ולכן סובר המהרשד"ם שבדיעבד אם כפו ללא קיום התנאי ע"י האשה, הגט לא גט והבנים ממזרים, ולדברי המהרשד"ם שאין לעשות אף הרחקות דרבנו תם, היות וכל סיבת חיוב הגט נובעת מחמת עגינות שאינה קיימת. ...

מכל האמור עולה בנידון דידן שחייבו אותו ב"ד תחילה לגרש, ולאחר שהאשה הגישה לבית המשפט תביעת נזיקין בגין סירוב הבעל לתת גט, ובית המשפט חייב את הבעל לשלם סך 400,000 ש"ח ועוד סך חודשי 4,000 ש"ח, הרי שהבעל יכול לטעון אני מוכן לתת גט אם האשה תוותר על מה שנפסק לה בבית המשפט. ואכן ביה"ד האזורי חזר ופסק שאין מקום לחייב את הבעל לתת גט כל עוד שהאשה לא תוותר על הכסף שקבלה עפ"י פסק של ביהמ"ש ויש בזה גט מעושה כי הבעל מוכן לתת גט לאלתר בתנאי שלא ישלם מה שפסק ביהמ"ש.

הרב איזירר:

... הדיון שלנו יהיה בחלק האופרטיבי של פסק הדין, שקבע שאין לביה"ד יכולת להכשיר גט הניתן במצב של פס"ד לחיובי נזיקין. על כן, עיקרו של הדיון הוא הלכתי. כבוד עמיתנו הגאון הרב ציון אלגרבלית כתב את דעתו. בהיבט הכולל של הנושא נראים הדברים בעיני. אנו כותבים כאן אך ורק בהתאם לתיק זה ומתוך הטענות שעלו בתיקים שבפנינו.

ב"כ האשה טוענת כי תביעת הנזיקין לא היתה קשורה כלל למטרה של אילוץ הבעל למתן גט (ויש לזה משמעות לחלק מן הפוסקים שלא לפסול הגט). בתביעות נזיקין הנדונות בבית המשפט יש להבחין בין השופט של השופט ובין המטרות והכוונות של התובע או התובעת. גם אם נצא מהנחה שלשופט

אין כוונה להתערב בהליכים של ביה"ד הרבני הרי לא די בכך. יש חשיבות לכוונותיו של מי שיוזם את ההליך ומפעיל את פסק הדין. אם נפסק סכום לטובת האשה הרי כל זמן שלא תתבע את הסכום בהוצל"פ לא יחסר כיסו של הבעל. לפיכך הסכום שנפסק יכול להיות "ניטרלי" אבל בידה של האשה להפוך אותו לשוט. לפיכך חשוב לנו לבדוק את כוונת האשה. ...

למרות שבהודעתה של בא כוח האשה לביה"ד נזכר שהתביעה היא על הסחבת "בקיום ההסכם הממוני", מ"מ מתוך הקשר הדברים אנו למדים שתביעת הנזיקין היא על הסחבת והסרבנות בעניין הגט. ... לנו חשוב לקבוע מה היתה כוונת האשה בתביעתה. העובדה שהאשה לא תבעה כלל גירושין מתחילת הסכסוך בשנת 2001 עד שהגיעו להסכם גירושין בשנת 2005, מראה שלא היה מקום לתביעת נזיקין רגילה, כפי שטוענת ב"כ האשה, וברור לנו שזו תביעה שכוונתה ללחוץ ולזרז את הליכי הביצוע של הגט, ואולי גם את הליכי הפסיקה, וכפי שנתבאר לעיל.

כפי שכתבנו ההחלטה של ביה"ד האזורי היא בתחום ההלכה של הלכות גיטין. אנו נגענו רק בתחום אחד של העניין ההלכתי המשיק במקצת לשרשה של תביעת הנזיקין. ישנם פוסקים רבים הסוברים שגם אם אין כוונת האשה לאכוף גט אלא תביעתה תביעה כנה לנזיקין מ"מ כיון שהחיוב שהושת על הבעל אינו תואם לדין תורה הרי זה גט פסול וכפי שהאריך עמיתי הרה"ג צ. אלגרבלית שליט"א בדבריו. בנושא זה הארכתי במאמר הנקרא "אונסא דנפשיה במתנה, בעונשין ובגיטין", נדפס בשורת הדין כרך ה'. הנוגע לגיטין הוא בע' ש"ט-ש"ט"ו. ...

באת-כח האשה השיבה (בדיון) לשאלת ביה"ד, כי גם אם הבעל יתן גט היא לא תוותר לבעל על הסכום של 400 אלף שזכתה בבית המשפט. כי סכום זה אינו קשור לגט והיא תגבה אותו גם אם ייתן גט. אם נכונים דבריה א"כ אין שום איום או כפייה לגט. אבל לאור מה שנתבאר לעיל אין אנו נוטים להאמין לכך משתי סיבות:

א. ראינו שהאשה החלה לטפל בעניין של הגרושין רק בסוף שנת 2005 ותביעת הפיצוי הוגשה באמצע שנת 2006. אין כאן יסוד ובסיס לתביעת נזיקין גרידא, אלא נראה א"כ שהכוונה לזרז הליכי

גירושים וכפי שכתבנו לעיל. ב. קשה לחשוב שהאשה מאמינה שהבעל ייתן גט וגם ישלם קנס כה גבוה. אין לדבר תקדים. לכן יש להניח שגם עניין זה מוכיח שכוונתם רק לכפיית הגט. אולם גם אם נקבל כי האשה ובא כחה דוברים אמת, מכל מקום יש חלק בפסיקתא של הנזיקין שהוא קשור באופן מפורש עם הגט, שהרי שם נקבע כי עבור כל חודש שהבעל אינו נותן גט ישלם 4,000 ש"ח.

אמנם ב"כ האשה הצהירה שחלק זה היא מוכנה לוותר, אבל גם לפי דבריה זה יבוטל עם הגט. משמע שעד שלא ייתן גט הוא צובר כל חודש חיוב של 4,000 ש"ח נוספים, וזוהי כפיית ממון כפשוטה. יתר על כן, יש כאן מצב שהבעל מאוים. כי כשם שבתביעה הראשונה זכתה בסכום של 400 אלף ש"ח כך גם אפשרי שאם תגבה סכום זה ולא ייתן הגט יש בסיס סביר לתביעה נוספת והבעל מאוים מכך. יתכן שגם אם תמחק התביעה כיום עדיין יתמשך יחוש הבעל מאוים, שמא תחודש התביעה אם לא ייתן גט. אולם, כיוון שמדובר בתביעה חדשה והתביעה הקודמת נמחקה, ייתכן שהסיכויים לפסיקה כמו הקודמת אינם בטוחים, וייתכן שעפ"י ההלכה אולי יהיה צורך לתת בטחונות נוספים כדי שהבעל לא יחוש מאוים.

בעיית האיום היא בעיה שונה מבעיית הכפייה. בעיית הכפייה נובעת מקשר ישיר של הגורמים הכופים עם מתן הגט. אם היתה כפייה שלא כדין ע"י שחרורו ממאסר בגין גביית חוב של אחרים זרים והבטחה לשחרורו אם ייתן גט, הרי מכל מקום הבעל יודע שכאשר ייתן גט לא יהיו לו יותר "צרות". לעומת זאת בפסיקת נזיקין, גם אם הבעל שילם את הסכום (של 400 אלף) הוא חש מאוים מפסיקת נזיקין שעתידה לבוא אם לא ייתן גט. האריך בזה הדין הרה"ג אוריאל לביא במאמרו בתחומין כרך כ"ו.

כך גם מה שכתוב במאמרי הנ"ל "אונסא דנפשיה", שרבים הסוברים שגם בנותן גט מחמת "אונס ממון" שלא כדין הרי זה רצון ולא אונס, הדברים אמורים לדוגמה באופן שפלוני נחשב בבית הסוהר על חוב שלא שילם שהחוב אינו לפי דין תורה או שהחבישה אינה לפי דין תורה, אבל החבישה בבית הסוהר היתה לפני שנולד נושא הגירושין או שהיא נעשתה ע"י אנשים שאינם יודעים כלל מעניין הגירושין. ואז באים קרובי האשה

הערה: כאן הובאו רק קטעים קצרים מפסה"ד והושמטו מובאות הלכתיות חשובות. פסה"ד המלא פורסם במגוון אתרים ומאגרים משפטיים וקיצורו הובא כאן מפאת חשיבותו העקרונית.

פסק דין זה מתאים גם למדור תנאים למתן הגט.

7. ביה"ד מסרב לדון בתביעת אשה לגירושין בעילת אי שפיות עד שתמשוך את תביעת הנזיקין שהגישה בגין סרבנות.

בית הדין הרבני האזורי תל אביב:

הרב **ניסים בן שמעון** – ראב"ד, יו"ר

בית הדין הרבני הגדול:

הרב **שלמה דיכובסקי** – דיין, יו"ר

העובדות:

האשה תבעה גירושין בטענה כי בעלה אינו שפוי. חוות דעת רפואיות שללו טענה זו ולכן החליט ביה"ד כי אין מקום לחייב את הבעל בגט. האשה ערערה וביה"ד הגדול קיבל חוות דעת רפואית האומרת כי יש ממש בטענות האשה וכי יש להעביר את התיק בחזרה לביה"ד בתל-אביב על מנת שידון באפשרות לחייב את הבעל ולכפותו במתן הגט. במהלך הדיון העלה הבעל את הטענה כי קיימת נגדו תביעת נזיקין.

נפסק:

ביה"ד האזורי:

...הבעל מבקש גם הוא לטעון טענה טרומית.

לדבריו, קיבל בימים אלו כתב תביעה מביהמ"ש, בשם האשה. תביעת נזיקין על סך 1,400,000 ש"ח, על כך, שאינו נותן גט לאשתו ואינו יכול לנהל כאן דיון. בעוד עומדת נגדו תביעה זו.

ביה"ד ביקש לראות כתב התביעה והחלטה תינתן לאחר מכן.

הבעל המציא לביה"ד כתב התביעה, ולתדהמת ביה"ד, אכן הבעל נתבע על כך. הסעיף טיעון משפטי-כללי סעיף

ואומרים לבעל אם תתן גט נפדה אותך מהחוב ומהחבישה – אין זה נחשב אונס מה שניצל רק ע"י מתן הגט. כמו כן אין שם איום שמא יחבשוהו בבית הסוהר בעתיד. אבל כאשר קיים איום לשלב ב' של התביעה, כולם יודו שבמציל עצמו ע"י תשלום מ"מ בנתינת הגט עדיין יש חשש לאיום והגט פסול.

לאור הנ"ל, ביה"ד קובע עפ"י הנתונים שבתיק ביה"ד, כי תביעת האשה לפיצויי נזיקין ורצונה לממש הפסיקתא שזכתה בה, נועדה לזרז את הליכי הגרושין – הן את ביה"ד והן את הבעל. ...

כבר כתבנו לעיל, כי כוונת האשה בתביעת הנזיקין ובבצוע הפסיקה חשובה לבית הדין לא פחות מאשר הפסיקתא עצמה. אין אנו מקבלים את טענות ב"כ האשה שתביעת הנזיקין לא נועדה להיות מנוף ולחץ על הגרושין. עמיתי הרה"ג צ. אלגרבלי ציין שבכתב תביעת הנזיקין בבית המשפט נאמר במפורש, שהתביעה נועדה להביא לגרושין. טענות הבעל שהוא היה מוכן לתת גט גם ללא שום כפיה אלא מיד עם הפסיקה של חיוב גט, אינן מספקות עפ"י ההלכה, כי נאמנותו בזה היא בספק.

מבחינת ההלכה, יש דעות ג"כ שגם אם גביית פיצויי הנזיקין לא נועדו על ידי האשה לכפיית הגט, ולא כיוונה לזה כלל מ"מ הבעל חש מאויים וזו נחשבת כפיה הפוסלת את הגט. עיין בכל מה שכתבתו לעיל, ובחוה"ד של חברי הרה"ג, ובמאמרו של הרב לביא בתחומין. לאור הנ"ל מחליט בית הדין לקבל את פסיקת ביה"ד האזורי ולדחות את הערעור.

[בסוף פסק הדין נוספה ההערה הבאה:]
לאחר שמיעת הערעור ותוך כדי כתיבת פסק הדין, קיבלנו הודעה לפיה פסק הדין הנזיקי בוטל בהסכמת הצדדים, וכי כתוצאה מכך לא קיימת מניעה לסידור הגט. הצדדים התגרשו בהתאם להסכמתם.

למרות זאת, עקב חשיבות הנושא שבפנינו סברנו, שיש מקום לדון ולפסוק לגופו של הערעור. לאור הטעמים שפורטו, הערעור נדחה. בתי הדין האזוריים ינקטו את האמצעים הדרושים כדי לוודא שגט ניתן מתוך רצון טוב, ללא חשש על כשרות הגט עקב הגשת תביעת נזיקין.

17, מעשיו ומחדליו של הבעל המפורט לעיל.

עיגון האשה ומניעת גיטה מהווים עוולות נזיקיות אשר גרמו וגורמים לאשה נזק רב.

בסעיף 18.1 בסרובו לתת גט לאשתו ובעיגונה הגביל את חרותה של אשתו במידה קשה ואכזרית.

בסעיף 18.2 זכותו הבסיסית של כל אדם להתחתן ולהתגרש... באי מתן גט מנע ממנה זכויות אלו.

בסעיף 18.3 זכות בסיסית להנות מיחסי אישות, באי מתן גט לאשה מנע הנתבע ממנה זכות זו, שכן האשה היתה מנועה מלקיים יחסי אישות עם אחר כל עוד היא נשואה לבעלה.

בסעיף 18.4 זכות ללדת ילדים, באי מתן גט מנע הנתבע ממנה זכות בסיסית זו.

בסעיף 20 הנתבע בסרבנותו לתת לאשה גט מנע ממנה כל אפשרות לניהול תקין וסביר של חייה.

בסעיף 21 זכותה של האשה להישאר ולהתגרש מעוגנת גם באמנות בין לאומיות.

עוד סעיפים וסעיפים שכולם נובעים מכך שאין הבעל נותן גט לאשתו.

לאחר עיון בכל כתב התביעה, ביה"ד רואה צדק בטענת הבעל, כי אינו יכול לנהל כאן דיון ולהשמיע ראיותיו כאשר חרב חדשה של תביעת נזיקין על סך 1,340,000 ש"ח (לא 1,400,000 ש"ח). ביה"ד תמה מאד על הגישה של האשה וב"כ (בביהמ"ש).

אילו היה ניתן פס"ד הכופה את הבעל או לפחות מחייב לתת גט והונו מסרב, היה אפשר להבין הגשת תביעה מעין זו. לא כן, כאשר ביה"ד שדן בדבר החליט שאין לחייבו כלל וגם ביה"ד הגדול לא קבע שיש לחייב או לכוף, כל שקבע הוא שעל ביה"ד בהרכב אחר לשמוע ולהחליט.

באם נגיע למצב שכל אשה שתחפוץ בגט והבעל לא יכרע ברך ויתן לה מיד גט, צפוי הוא להיענש שאינו נותן ואינו מאפשר לאשה את הזכות הבסיסית להתחתן ולהתגרש... לשם מה כל הדיונים בבתי דין???

מלבד מה שנראה שעפ"י ההלכה גט שינתן במצב זה דינו כדיון גט מעושה.

לאור האמור, לא ננהל כל דיון בתביעת האשה, כל עוד קיימת תביעה זו נגד הבעל.

נ.ב. ב"כ הבעל מתחנן שיתנו לבעל לראות ילדיו וזה יפתח את הדרך לדבר

בענין הגט.

ב"כ האשה מסרבת אפילו לשמוע זאת, עומדת בתוקף, מדברים כאן רק על גט. לדעתינו, אילו היתה גמישות ולא בצורה תוקפנית וחרפיה, היה אפשר להגיע לעמק השווה.

ביה"ד הגדול:

קבלנו בקשתה של המערערת שאליה צורפה החלטת כב' הגר"נ בן שמעון הראב"ד בת"א. בקשנו הבהרה בע"פ מכב' הרב בן שמעון והוא הודיע לנו, שאין די בהסכמת המבקשת לסגור את התיק לתשלום פיצויים בביהמ"ש, יש צורך שתעשה זאת בפועל. לאחר שתעשה זאת ידון ביה"ד בענינה.

תיק מס': 031783426-21-1

ניתן באזורי: ביום כ"ח תמוז תשס"ה (4.8.05), בגדול: ביום ב' אייר תשס"ו (30.4.06). הופיעו: ט"ר דבורה בריסק (לאשה), עו"ד אברהם רוזנטל (לבעל)

פסק דין זה מתאים גם למדורים: תנאים למתן הגט, עילות גירושין.

8. ביה"ד מסרב לדון בסידור גט לבעל שכבר חויב בו ואף לדון בתביעה להטלת צווי הגבלה, זאת בשל תביעת נזיקין.

בית הדין הרבני האזורי תל אביב:

הרב **דב דומב** - דיין

הרב **יעקב בוחבוב** - דיין

הרב **אחיעזר עמרני** - דיין

נפסק:

הצדדים מתדיינים בפנינו מזה שנים רבות, הן בבית הדין האזורי הן בבית הדין הגדול, ניתנו בעניינם מספר פסקי דין.

הבעל חויב במתן גט לאלתר הן בבית הדין האזורי הן בבית הדין הגדול וסירב ליתן גט לאשתו כמפורט בתיק עב הכרס של הצדדים.

כיום עומדת נגד הבעל תביעת נזיקין בערכאה אחרת עקב סירובו של הבעל ליתן גט לאשתו. לתביעה זו הצטרף ארגון אשר שם לו למטרה לנגח את ביה"ד בכל דרך אפשרית.

צויין כי נגד הבעל עומדת בבית הדין

תביעה להטלת צווי הגבלה וביה"ד דן בנושא, אך מאחר ומנגד הוגשה התביעה בערכאה אחרת ביה"ד נמנע מליתן החלטה בזה, ענין זה הובהר היטב לב"כ האשה אשר הבטיח לשוב עם תשובה לביה"ד ולא שב.

ביה"ד רואה בחומרה רבה תופעה זו של אילוף הבעל למתן גט באמצעות ערכאה אחרת אשר אינה אמונה על הלכות הגט והשלכותיו ההלכתיות.

יש להשאיר את כל הכרוך בחיוב הגט וביצועו או באכיפת ביצועו בידי בית הדין הרבני בלבד אשר פועל בהתאם להלכה ונגד עיניו קדושת הבית היהודי והתרת האשה לעלמא באופן שאין בו שום סירכא והשלכה הלכתית מכל סוג שהוא.

מאחר והבעל חויב בגט טרם הגשת התביעה לנזיקין בערכאה אחרת אין בעובדה זו של הגשת התביעה בכדי לבטל את החיוב.

אך מאחר ונגד הבעל עומדת תביעת הנזיקין אשר יש לה השלכות כבדות על ביצוע הגט וכאמור לעיל כל הכרוך לביצוע הגט ואכיפתו יידון אך ורק בביה"ד הרבני, על כן כל עוד מונפת על ראשו של הבעל תביעת הנזיקין בערכאה אחרת על הגט, ביה"ד לא יסדר גט בין הצדדים.

לאחר שתביעת הנזיקין תמחק באופן שגם לא תוגש בעתיד ימשיך ביה"ד במאמציו לסדר גט בין הצדדים כדמו"י על כל המשתמע מכך.

אין בהחלטה זו משום ביטול חיוב הגט כאמור, אלא שלא ניתן לבצע את הגט. לאחר שיתוקן הדבר יבוצע הגט. זו דעת הרוב.

דעת המיעוט:

המיעוט חוזר שוב על החלטתו שאין לחייב את הבעל בגט. הוחלט בדעת הרוב.

תיק מס': 027862614-2

ניתן ביום ט"ו כסלו תשס"ז (6.12.06)

הופיעו: עו"ד מנשה בר-שלטון (לאשה),

עו"ד בעז קראוס (לבעל)

פסק דין זה מתאים גם למדור תנאים למתן הגט.

9. ביה"ד מסרב לסדר גט על פי הסכם גירושין בשל העובדה שהאשה הגישה תביעת נזיקין.

בית הדין הרבני האזורי נתניה:

הרב **חיים שלמה שאנן** - אב"ד

הרב **מיכאל עמוס** - דיין

הרב **דוד ברדוגו** - דיין

העובדות:

בני הזוג הגיעו לביה"ד עם הסכם גירושין מאושר. במהלך הדיון חזר הבעל על רצונו להתגרש, אך לאחר מכן טען כי "אין לי ברירה להתגרש". בית הדין שאל אותו: "האם יש כנגדך כפיה?" והבעל השיב: "ביהמ"ש כפה עלי להתגרש, אותה הגב' הגישה נגדי תביעת נזיקין בגלל סירוב לתת גט".

נפסק:

...אם יש תביעה נגד הבעל על מליון וחצי על סירוב בגט, גם אם הניסוח על הנזיקין בגלל סירוב גט, אפילו אם הבעל יתחנן לפנינו לעשות את הגט, לא נבצע את הגט, וגם אם אנו נעשה את הגט, הגט יהיה פסול לכל דעות, ואם האשה תתחתן הוולד ממזר.

על כן, רק לאחר שהתביעה תדחה ולא רק תמחק יגישו הצדדים בקשה לסידור גט.

...

החלטה:

רק לאחר שיוכיח לביה"ד שהתביעה של הנזיקין נגד הבעל בגלל סירוב בגט תדחה, יוכלו הצדדים להגיש בקשה לסידור גט.

משאירים את התיק פתוח למשך 15 יום.

תיק מס': 054568514-28-1

ניתן ביום י' שבט תשס"ז (29.1.07)

הופיעו: עו"ד חנה פיש (לאשה),

עו"ד יעקב בדור (לבעל)

פסק דין זה מתאים גם למדור תנאים למתן הגט.

תיקון טעות והתנצלות:

בפס"ד מס' 11 בגיליון הקודם (מס' 18) של 'הדין והדיין' נפלה טעות בשמות באי כוח הצדדים. עורכת הדין גולשה-נצר ייצגה במקרה זה את הבעל, ולא כפי שפורסם. מערכת 'הדין והדיין' מבקשת להתנצל על טעות זו.